

Revisionsrapport 2017

Genomförd på uppdrag av de förtroendevalda
revisorerna

Mars 2018

Västerås stad

Granskning av årsbokslut/årsredovisning 2017

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	4
1.1 Syfte	4
1.2 Avgränsning och metod	4
2. Västerås stads ekonomiska läge	6
2.1. Ekonomiskt resultat	6
2.2. Soliditet.....	7
3. God ekonomisk hushållning.....	7
3.1. Lagstadgade krav	7
3.2. Avstämning av balanskravet	7
3.3. Resultathantering.....	8
3.4. Finansiella mål.....	9
3.5. Verksamhetsmål.....	9
3.6. Sammanfattande bedömning avseende god ekonomisk hushållning	11
4. Intern kontroll	11
4.1. Bokslutsprocessen.....	11
4.2. Löpande granskning intern kontroll	12
5. Resultaträkningen	13
6. Balansräkningen	15
6.1. Mark, byggnader och tekniska anläggningar.....	15
6.2. Maskiner och inventarier.....	16
6.3. Lager och förråd	16
6.4. Övriga materiella anläggningstillgångar, pågående investeringar/exploateringar	16
6.5. Finansiella anläggningstillgångar	17
6.6. Kortfristiga fordringar	17
6.7. Kortfristiga placeringar	17
6.8. Kassa och bank	17
6.9. Avsättningar.....	17
6.10. Långfristiga skulder.....	18
6.11. Kortfristiga skulder	18
6.12. Ansvarsförbindelser och ställda säkerheter.....	19
7. Kassaflödesanalys	19
8. Tilläggsupplysningar	19
9. Granskning av årsredovisning	20
10. Granskning av sammanställd redovisning.....	20

Sammanfattning

På uppdrag av Västerås stads förtroendevalda revisorer har EY granskat stadens årsbokslut samt års- och sammanställda redovisning för år 2017. Här följer en summering av väsentliga iakttagelser från granskningen:

- ▶ Grundat på vår granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att årsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med god redovisningssed. Detta gäller såväl stadens redovisning som den sammanställda redovisningen.
- ▶ Någon samlad och tydlig bedömning med avseende på om god ekonomisk hushållning uppnås eller ej framgår inte av årsredovisningen. Bedömningen ska baseras på en sammanvägd bedömning av måluppfyllelse för verksamhetsmålen och de finansiella målen. Staden har tre övergripande finansiella mål som kopplas till god ekonomisk hushållning. Målen är att soliditeten ska vara minst 70 procent (exklusive pensionsförpliktelser och exklusive internbanksmellanhavanden), att resultatet i driftbudgeten över tiden, exklusive realisationsvinster, ska uppgå till 2,5 % av intäkterna från skatter, utjämningsystem, generella bidrag och fastighetsavgift samt att upplåning för egen räkning inte ska överstiga 1 miljard kronor. Årets soliditet har utfallit med 74% varför målet om tillräckligt hög soliditet är uppfyllt. Årets balanskravsresultat på 332 Mnkr motsvarar 4,3% av skatteintäkter mm vilket medför att årets mål är uppnått. Målet om upplåningsnivån har med stor marginal uppfyllts då man i nuläget inte har någon upplåning för den kommunskattefinansierade verksamheten. Sammantaget har alltså tre av de tre finansiella målen uppnåtts under 2017. God ekonomisk hushållning ska dock bedömas utifrån en sammanvägd bedömning av måluppfyllelse för verksamhetsmålen och de finansiella målen. Vi uppmanar staden, liksom tidigare år, att utveckla grunderna för utvärderingen av god ekonomisk hushållning.
- ▶ För år 2017 redovisas ett resultat uppgående till 518 Mnkr att jämföra med budget 146 Mnkr och prognos från delår 2 om 290 Mnkr. Avvikelsen mot budget beror främst på att skatteintäkterna och generella statsbidrag har påverkats positivt av ett högre invånarantal men även på att det generella statsbidraget för att stimulera ökat bostadsbyggande, byggbonusen, blev högre än budgeterat. Nettokostnaden är lägre än budget bland annat beroende på ej budgeterade realisationsvinster från försäljningar av tomträtter och vinster inom exploateringsverksamheten med totalt 308 Mnkr. Årets resultat, exklusive realisationsvinster och statsbidrag för byggbonus, uppgår till 332 Mnkr.
- ▶ Resultatet enligt balanskravet uppgår till 332 Mnkr och är därmed uppfyllt för år 2017.
- ▶ Stor negativ avvikelse har i år främst noterats inom Individ- och familjenämnden med -31,5 Mnkr. Vi är kritiska till individ- och familjenämndens bristande uppföljning och kontroll kring det underskott på 31,5 Mnkr som uppstod under årets sista månader. Individ- och familjenämnden bedöms ha varit passiv i sin ekonomistyrning då det av nämndens protokoll från årets sista månader 2017 inte framgår att underskottet har uppmärksamrats. Den stora avvikelsen för Individ- och familjenämnden förklaras främst av höga externa vårdkostnader inom missbruk, samt våld i nära relationer och då främst kostnader för skyddsboenden. Även svårigheten att rekrytera socialsekreterare inom främst barn och ungdom samt till mottagningen har inneburit höga kostnader för inhyrda konsulter.

- ▶ För övriga nämnder noteras inte några väsentliga avvikelser från budget. Ett antal nämnder en negativ budgetavvikelse upp till -10 Mnkr såsom Utbildnings och arbetsmarknadsnämnden, Grundskolenämnden och Nämnden för personer med funktionsnedsättning. I övrigt har merparten av nämnderna och styrelserna visat positiva avvikelser jämfört med budget. Det är dock mycket viktigt att nämnderna även fortsatt har en aktiv styrning och kostnadskontroll för att möta framtida utmaningar.
- ▶ Årets investeringar uppgick till 546,2 Mnkr vilket är högre än föregående års investeringar på 320,4 Mnkr. Dock har endast ca 50 % av de budgeterade investeringarna genomförts. Orsaken är framför allt försenade detaljplaner, överklagade planer och upphandlingar samt ny inriktning från berörda verksamheter. Projekt som har försenats avser alla verksamheter. Staden har under många år inte utnyttjat investeringsramen och det finns en stor ambitionsökning för de kommande åren. Detta kan bli ett problem i framtiden då staden bygger upp ett stort behov av stora investeringar som är likviditetskrävande. Det är viktigt att bedöma och analysera vilka effekter denna investeringstakt får på stadens övergripande målsättning.
- ▶ Årsredovisningen har en bra struktur och ger en god bild av stadens ekonomi samt bra information om väsentliga händelser och utveckling under året.
- ▶ Bokslutsprocessen har i samband med årsbokslutet fungerat tillfredsställande. Dokumentationen har varit bra och upprättade tidsplaner har följts. Förbättringsmöjligheter finns dock gällande dokumenterade analyser av förändringen på balanskontona samt att all underliggande dokumentation samlas på ett och samma ställe. Vi har informerats att diskussion pågår om att ha en digital lösning.
- ▶ Uppföljning av årets internkontrollplaner sker i samband med bokslutet och redovisas då till kommunstyrelsen. Uppföljningen är en del av den interna styrningen och den sätter fokus på risker som bör kontrolleras, följas upp och hanteras. Uppföljningen av internkontrollplanerna för år 2017 anger att den interna kontrollen bedöms som tillfredsställande.
- ▶ Kassaflödet från den löpande verksamheten i koncernen uppgår till 2 345 Mnkr och har därmed i sin helhet kunna finansiera investeringsverksamheten som bidragit med ett negativt kassaflöde om -2 238 Mnkr. Finansieringsverksamheten har bidragit med ett kassaflöde om 145 Mnkr, till följd av ökad nettouplåning. Totalt har likvida medel ökat med 252 Mnkr.

1. Inledning

1.1 Syfte

Granskningen omfattar årsredovisningen för kommunen och kommunkoncernen (sammanställd redovisning) med fokus på den finansiella informationen i årsredovisningen avseende verksamhetsåret 2017. Uppföljning av målen för god ekonomisk hushållning ingår även i granskningen.

Syftet med granskningen är att:

- ▶ bedöma om årsredovisningen är upprättad enligt Lag om kommunal redovisning och god sed för kommuner och därmed ger en rättvisande bild över resultat och ställning.
- ▶ bedöma om balanskravet har uppnåtts,
- ▶ bedöma om de av fullmäktige antagna finansiella målen uppnåtts,
- ▶ bedöma om verksamheten bedrivits så att fullmäktiges beslutade mål och inriktningar för god ekonomisk hushållning för verksamheten uppnåtts,

Med rättvisande bild avses:

- ▶ att redovisade tillgångar och skulder existerar och avser staden,
- ▶ att redovisade tillgångar och skulder värderats och klassificerats korrekt,
- ▶ att stadens samtliga tillgångar och skulder medtagits,
- ▶ att inkomster och utgifter i allt väsentligt periodiserats korrekt avseende verksamhetsår samt
- ▶ att god redovisningssed i övrigt uppfylls bland annat vad gäller krav på information i förvaltningsberättelsen och i tilläggsupplysningarna.

I denna rapport sammanfattas våra mest väsentliga iakttagelser. Vidare lämnas ett antal rekommendationer.

1.2 Avgränsning och metod

Enligt kommunallagen 12 kapitel ställs krav på revisorerna att bedöma om resultatet i årsbokslutet är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Granskningen av årsbokslutet samt års- och koncernredovisningen är en del av den grundläggande granskningen som fastställts av de förtroendevalda revisorerna i revisionsplanen för år 2017.

Granskningen sker i enlighet med god revisionssed i kommunal verksamhet.

Granskningen omfattar följande delar av årsredovisningen:

- ▶ förvaltningsberättelsen och nämndernas redogörelse i årsredovisningen,
- ▶ resultaträkningen,
- ▶ balansräkningen,
- ▶ kassaflödesanalysen,
- ▶ tillämpade redovisningsprinciper, noter samt kommentarer,
- ▶ sammanställd redovisning (koncernredovisning).

Den kommunala särarten påverkar revisionens innehåll, planering och genomförande. Revisionen av kommunal verksamhet styrs främst av kommunallagen, den kommunala redovisningslagen, Rådet för kommunala redovisningsrekommendationer, skriften "God revisionsssed i kommunal verksamhet" (utgiven av SKL), samt av fullmäktige fastställt revisionsreglemente.

En revision innefattar att granska ett urval underlag för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I revisionen ingår också att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten.

Granskningsplaneringen har gjorts med utgångspunkt från en väsentlighets- och riskanalys av stadens verksamhet. Väsentliga förändringar i jämförelse med tidigare år som kan påverka redovisningen har analyserats. Bokslutsprocessen, bokföringen och kontrollmiljön har utvärderats. Utifrån dessa avvägningar har vi inriktat vår granskning på de balansposter som vi bedömt väsentliga. Granskningen omfattar såväl analytisk granskning som substansgranskning. Resultaträkningen utgör ett väsentligt revisionsområde. Fokus har lagts på intäktsredovisning och väsentliga kostnadsposter. Vi har genom stickprovskontroll granskat räkenskapsmaterial avseende väsentliga resultat- och balanskonton.

2. Västerås stads ekonomiska läge

2.1. Ekonomiskt resultat

Redovisat resultat fördelar sig enligt följande (Mnkr):

RESULTATRÄKNING (Mnkr)				
	Bokslut 2016	Budget 2017	Bokslut 2017	Prognos 2017
Intäkter	2 200	1 790	2 259	1 918
Kostnader	-9 023	-9 152	-9 304	-9 132
Avskrivningar	-248	-260	-253	-261
Verksamhetens nettokostnader	-7 072	-7 623	-7 298	-7 475
Skatteintäkter	6 392	6 634	6 672	6 649
Generella statsbidrag och utjämning	1 023	1 082	1 105	1 067
Finansiella intäkter	132	135	138	148
Finansiella kostnader	-81	-82	-99	-100
Resultat före extraord. poster	395	146	518	290
Extraordinära intäkter	0		0	0
Extraordinära kostnader	0		0	0
ÅRETS RESULTAT	395	146	518	290

Som framgår av uppställningen ovan uppgår stadens resultat för 2017 till 518 Mnkr, vilket kan jämföras med resultatet föregående år om 395 Mnkr och budgeterat resultat om 146 Mnkr.

Avvikelserna mot budget förklaras bl a av att skatteintäkterna och generella statsbidrag har påverkats positivt ett högre invånarantal men även på att det generella statsbidraget för att stimulera ökat bostadsbyggande, byggbonusen, blev högre än budgeterat. I resultatet ingår även realisationsvinster för försäljning av fastigheter med 165 Mnkr.

Årets resultat, exklusive reavinster, uppgår till 332 Mnkr (föregående år 173 Mnkr) vilket innebär att balanskravet för år 2017 uppnås.

Årets driftsresultat motsvarar 4,3 % av skatteintäkter och generella bidrag jämfört med det finansiella målet på 2,5%.

Skatteintäkter och generella bidrag har ökat med 4,9 % jämfört med år 2016 vilket även verksamhetens nettokostnader har ökat med, exkl. jämförelsestörande poster. Det är viktigt att ha en ekonomi i balans och det medför att nettokostnaderna inte ska på sikt öka snabbare än skatteintäkterna.

Finansnettot uppgår till 39 Mnkr vilket 14 Mnkr lägre än budget. Den största avvikelsen mot budget är att den budgeterade utdelningen på 18 Mnkr från Västerås Stadshus AB inte har realiserats.

2.2. Soliditet

Soliditeten är ett mått på långsiktig finansiell styrka och visar hur stor del av tillgångarna som finansierats med eget kapital. Soliditeten uppgår till 37,4 % vilket är en ökning mot föregående års soliditet på 36,2 %. Stadens utlåning till bolagen via internbanken får betydande påverkan på balansomslutningen och på soliditeten. Om utlåningen till stadens bolag exkluderas förstärks soliditeten och uppgår då till 74 % (föregående år 73,2 %). Enligt kommunala redovisningslagen ska pensionsåtaganden intjänade före år 1998 redovisas som ansvarsförbindelser och ingår alltså inte i skulderna. Det mest korrekta soliditetsmålet är därför soliditeten rensad från utlåning via internbanken med hänsyn tagen till ansvarsförbindelser för pensioner. Soliditeten enligt detta beräkningssätt uppgår till 46,3 % jämfört med föregående år 42,6 %.

3. God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning skapas genom att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt. Fullmäktiges mål ska uppnås med lägsta möjliga resursinsats. Långsiktighet och uthållighet är viktigt för staden. För att säkerställa detta krävs genomtänkta processer och ett styrsystem som håller samman delarna till en helhet.

3.1. Lagstadgade krav

Följande gäller:

- ▶ att kommunfullmäktige ska fastställa mål för "god ekonomisk hushållning",
- ▶ att uppföljning av dessa mål ska göras i delårsrapport och årsredovisning, samt
- ▶ att kommunens revisorer ska granska och bedöma måluppfyllelsen.

Syftet är att politikerna med hjälp av målstyrning och måluppföljning ska styra kommunen mot ändamålsenlighet och effektivitet. Även om kravet primärt riktas mot fullmäktige så påverkas alla nämnder och styrelser.

Mål för god ekonomisk hushållning omfattar både finansiella mål och verksamhetsmål. Det är endast de av fullmäktige fastställda målen inom ramen för god ekonomisk hushållning, som är obligatoriska att utvärdera och bedöma i delårsrapport och årsbokslut. Det är kommunstyrelsen som i förvaltningsberättelsen ska utvärdera uppfyllelsen av de mål kommunfullmäktige fastställt. Revisorerna ska därefter på basis av kommunstyrelsens utvärdering samt sin egen granskning av delårsrapport och årsredovisning bedöma uppfyllelsen av de mål som kommunfullmäktige fastställt.

Kravet på balans mellan intäkter och kostnader, "balanskravet", är lagstadgad. Avstämning av balanskravet ska göras i delårsrapport och årsredovisning.

3.2. Avstämning av balanskravet

Enligt kommunallagen, 8 kap 2§ och 5a§ ska kommuner förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses. Om balanskravsresultatet för ett visst räkenskapsår är negativt, ska det regleras under de närmast följande tre åren. Beräkningen av balanskravsresultat ska göras enligt 4 kap. 3 a § lagen (1997:614) om kommunal redovisning.

Vid avstämning av det lagstadgade balans-kravet ska nedskrivningar beaktas enligt försiktighetsprincipen, medan realisationsvinster ska räknas bort.

Årets resultat enligt balanskravet blir följande (Mnkr):

Årets resultat år 2017 enligt resultaträkningen	518
Justering för realisationsvinster totalt	-167
Stadsbidrag för stimulera ökat bostadsbyggande	-22
<u>Nyttjande social resursfond</u>	<u>3</u>
<i>Justerat resultat enligt KL och KRL</i>	<i>332</i>

Detta medför att balanskravet för 2017 är uppfyllt. Årsredovisningen innehåller tydlig information avseende avstämningen av balanskravet.

3.3. Resultathantering

Hur årets resultat ska disponeras inom det egna kapitalet kommer att fastställas i samband med kommunfullmäktiges beslut. Kommunstyrelsen tar fram ett förslag.

Sedan 1999 tar staden årligen ställning till om hela eller delar av överskott ska tillföras *balansfonden* som en del av det egna kapitalet samt om balansfonden ska nyttjas vid underskott. Denna resultatutjämningsfond är avsedd att hantera konjunktursvängningar för att på så sätt långsiktigt klara balanskravet. Förslaget är att öka balansfonden från 193 Mnkr till 235 Mnkr genom en bokslutsdisposition på 42 Mnkr.

För att möta kommande pensionsutbetalningar disponeras en del av det egna kapitalet till en *pensionsfond* som vid bokslutet uppgår till 435 Mnkr. Ingen förändring sker av denna fond 2017.

Eftersom staden står inför stora infrastrukturinvesteringar har en *investeringsbuffert* inrättats som ska vara avsedd att begränsa behovet av lånefinansiering om investeringsbehovet överstiger investeringsnivån. Årets investeringsutfall varit väsentligt högre än tidigare år även om det var lägre än budget. Avstämningen visar att investeringsbufferten kan utökas med 11 Mnkr och dessa föreslås att tillföras investeringsbuffert som därmed uppgår till 476 Mnkr mot föregående år 465 Mnkr.

Det finns även inrättat en *social resursfond*. Syftet är att en del av det egna kapitalet ska möjliggöra tillfälliga och förebyggande insatser inom det sociala området. Under året har 3 Mnkr utnyttjats och men ingen avsättning föreslås vilket ger ett utgående saldo på 16 Mnkr.

Fond för *byggbonus* som motsvarar erhållna bidrag för ökat bostadsbyggande vilka inte utnyttjats under 2016 uppgick till föregående år 41 Mnkr. Den har ökat med 22 Mnkr under året vilket medför att utgående saldo är 63 Mnkr.

3.4. Finansiella mål

De finansiella målen syftar till att behålla stadens goda ekonomiska ställning på kort och lång sikt. Västerås stad har följande finansiella mål för år 2017:

- ▶ Stadens soliditet ska vara minst 70% (exklusive internbanksmellanhavanden som redovisas i kommunen och exklusive pensionsåtaganden som redovisas som ansvarsförbindelser)
- ▶ Stadens resultatmål i driftbudgeten över tiden, exklusive realisationsvinster, ska uppgå till 2,5 % av intäkterna från skatter, utjämningsystem och generella bidrag samt fastighetsavgift.
- ▶ Stadens upplåning för egen räkning ska inte överstiga 1 miljard kronor.

Årets soliditet, enligt definition ovan, har utfallit med 74,0% varför målet om tillräckligt hög soliditet är uppfyllt. Årets balanskravsresultat på 332 Mkr motsvarar 4,3% av skatteintäkter mm varför målet på 2,5% har uppnåtts. Målet om upplåningsnivån har med stor marginal uppfyllts då man i nuläget inte har någon upplåning för den kommunskattefinansierade verksamheten. Sammantaget har alltså tre av de tre målen uppfyllts under 2017.

3.5. Verksamhetsmål

Kommunfullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning finns i den strategiska planeringen som från 2016 benämns Strategiska utvecklingsområden. De strategiska utvecklingsområdena ligger till grund för verksamhetsutveckling i nämnder och styrelser och det årliga budgetarbetet under mandatperioden. Målen ska utvärderas och följas upp av kommunstyrelsen i delårsrapporten respektive årsredovisningen. Vidare ska revisorerna bedöma måluppfyllelsen samt yttra sig till fullmäktige.

De strategiska utvecklingsområdena är en del i stadens styrsystem, som baseras på balanserad styrning. Tillsammans med uppdrag i samband med planering och uppföljning samt inriktningar och mål i styrande dokument bildar den en helhet för styrningen och ska harmonisera med Vision 2026. Detta formuleras i övergripande styrkort för verksamheterna utifrån perspektiven Kund, Kvalitet, Ekonomi och Medarbetare. Syftet med de strategiska utvecklingsområdena är att sätta upp mål som harmoniserar med stadens vision. Det ska finnas ett samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter.

De fyra strategiska utvecklingsområdena är:

- ▶ Höjd kunskaps- och kompetensnivå i Västerås
  - Målområdena och handlingsplan fastställdes i november 2017 och innefattar bland annat:
    - en ökad andel av elever med gymnasieexamen inom tre år,
    - ökad andel godkända i alla ämnen, åk 9, exklusive nyanlända och elever med okänd bakgrund,
    - ett minskat kompetensgap,
    - en ökad andel av icke-traditionella yrkesval, samt
    - en minskning av tiden till etablering på arbetsmarknaden för nyanlända.

- ▶ Kraftsamling för att stärka den sociala hållbarheten
  - Arbetet syftar till att stärka den sociala hållbarheten i stadsdelarna genom att utveckla metoder och modeller för stadsdelsarbetet som involverar boende och verksamma i området i en gemensam utveckling av stadsdelen.
  - Utvecklingsarbete ska ske genom en ökad samproduktion med externa aktörer, ökat flerprofessionellt samarbete, en förstärkning av stadsdelsutvecklingsarbete och metodutveckling med fokus på förändring på strukturell nivå.
  - Den långsiktiga inriktningen är att bidra till att fler har en egenförsörjning, att öka inkludering och den sociala sammanhållningen mellan grupper och individer i stadsdelarna. För att nå det övergripande målet har ett antal strategier och delmål utarbetats.
- ▶ En sammanhållen satsning på vår fysiska livsmiljö
  - Västerås ska nå målen för bostadsförsörjningen enligt kommunala bostadsprogrammet för perioden 2014-2017
  - Den mest konkreta indikatorn för 2014-2017 har varit att Västerås behöver tillföras 4 000 nya lägenheter mellan 2014-2017 och det har använts som det strategiska utvecklingsområdets huvudmål.
- ▶ Kraftsamling för att minska miljö- och klimatpåverkan
  - Arbetet styrs av klimatprogrammet och dess handlingsplan.
  - De klimatpåverkande utsläppen som sker i Västerås ska minskas med 60 procent till 2020 och med 80 procent till 2030.

Uppföljningen av de strategiska utvecklingsområdena presenteras på sidan 12-15 i årsredovisningen. Varje utvecklingsområde kommenteras och beskrivs verbalt och till viss del med siffror och tabeller. Det görs ingen samlad bedömning av måluppfyllelse. Däremot görs bedömningen att styrformen strategiska utvecklingsområden är inarbetad och kan utgöra ett viktigt verktyg för arbetet för ett hållbart Västerås. Det konstateras att arbetet inom samtliga områden funnit en fastare form och att utvecklingsområdena adresserar långsiktiga frågor som tar både lång tid och resurser att implementera. Vidare rapporteras att resultat har skapats i form av ett ökat bostadsbyggande och effektivare interna processer, målformuleringar och gemensam mobilisering inom området kunskap och kompetens, tydligare bild av utvecklingsbehov och genomförda insatser för att öka den sociala hållbarheten i stadsdelarna och tydliga resultat och framtida inriktning gällande arbetet med stadens klimatpåverkan.

För utvecklingsområdet "Kraftsamling för att stärka den sociala hållbarheten" är ett program och handlingsplan för social hållbarhet under utarbetande och en löpande utvärdering med beräkningar av samhällsekonomiska effekter pågår.

Avseende utvecklingsområdet "Sammanhållen satsning på vår fysiska miljö" har huvudmålet varit att uppfylla att Västerås tillförs 4 000 nya lägenheter mellan 2014-2017. Det sammanlagda utfallet för perioden 2014-2017 är 3 142 bostäder.

För utvecklingsområdet "Höjd kunskaps- och kompetensnivå i Västerås" finns en fortsatt stor utmaning i att allt färre elever blir behöriga till de nationella programmen på gymnasiet. Den vikande trenden beskrivs som oroande, och det konstateras att det behövs ytterligare kraftsamling kring detta.

För utvecklingsområdet "Kraftsamling för att minska miljö- och klimatpåverkan" uppges att det är möjligt att nå det övergripande målet om utsläppsminskningarna fortsätter i samma takt.

3.6. Sammanfattande bedömning avseende god ekonomisk hushållning

Efter granskningen av årsredovisningen för år 2017 är uppfattningen:

- ▶ att de lagstadgade balanskraven har uppfyllts,
- ▶ att av kommunfullmäktige antagna finansiella mål för år 2017 har alla 3 målen uppfyllts,
- ▶ att av kommunfullmäktige antagna verksamhetsmål, benämnda strategiska utvecklingsområden, har ingen bedömning av måluppfyllelse gjorts men arbete pågår utifrån den inriktning som kommunfullmäktige har beslutat om.

Någon samlad och tydlig bedömning med avseende på om god ekonomisk hushållning uppnås eller ej framgår inte av årsredovisningen. Bedömningen ska baseras på en sammanvägd bedömning av måluppfyllelse för verksamhetsmålen och de finansiella målen. Vi uppmanar kommunstyrelsen att kommande år göra en sådan samlad bedömning.

4. Intern kontroll

Enligt Kommunallagen ska nämnder och styrelser säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig inom sitt område. Kommunstyrelsen har fastställt riktlinjer för intern kontroll. Den gäller även för stadens helägda bolag. Den interna kontrollen ska säkerställa:

- ▶ Ändamålsenlig och effektiv verksamhet.
- ▶ Tillförlitlig finansiell rapportering.
- ▶ Efterlevnad av tillämpliga lagar och förändringar.

Inrapportering sker i samband med bokslutet och redovisas då till kommunstyrelsen. Uppföljning av årets internkontrollplaner sker i samband med bokslutet och redovisas till kommunstyrelsen samtidigt med bokslutet. Uppföljningen är en del av den interna styrningen och den sätter fokus på risker som bör kontrolleras, följas upp och hanteras. Uppföljningen av internkontrollplanerna för år 2017 anger att den interna kontrollen bedöms som tillfredsställande.

Inga större brister har noterats och den interna kontrollen bedöms på en övergripande nivå som tillfredsställande.

4.1. Bokslutsprocessen

Västerås stad har en decentraliserad organisation, vilket ställer höga krav på en samsyn gällande principer och rutiner för att säkerställa att årsredovisningen ger en rättvisande bild av den totala verksamheten. Det ställer även höga krav på en effektiv rapporterings- och bokslutsprocess. Inom staden upprättas mycket av informationen och underlagen till bokslutet på enheterna. Informationen samlas därefter inom respektive förvaltning för vidare hantering av Servicepartner.

Staden har en väl fungerande bokslutsprocess. Tidsplanen har följts och dokumentationen är god. Redovisningen och analyserna är i allt väsentligt enhetliga.

4.2. Löpande granskning intern kontroll

Granskningar av intern kontroll har utförts och avrapporteras i samband med bokslutsgranskningen.

5. Resultaträkningen

Nedanstående tabell visar nämndernas driftredovisning, netto (Mnkr):

	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017	Avvikelse mot budget 2017
Anslagsfinansierad verksamhet					
Förskolenämnd	853,9	901,6	904,5	899,3	2,9
Grundskolenämnd	1 594,1	1 717,3	1 709,8	1 714,6	-7,5
Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnd	712,7	741,9	732,4	740,7	-9,5
Individ- och familjenämnd	694,6	814,1	782,6	782,6	-31,5
Nämnden för personer med funktionsnedsättning	724,0	761,5	753,2	760,9	-8,3
Äldrenämnd	1 407,1	1 401,9	1 400,7	1 404,6	-1,2
Teknisk nämnd	398,0	395,9	404,0	402	8,1
Kulturnämnd	183,0	181,8	187,7	181	5,9
Nämnden för Idrott och friluftsliv	166,0	167,2	167,7	166,7	0,5
Byggnadsnämnd	22,3	18,1	27,1	16	9,0
Miljö- och konsumentnämnd	20,1	19,2	21,1	21,1	1,9
Skultuna kommundelsnämnd	95,1	109,2	110,4	109,3	1,2
Kommunstyrelse, kommunfullmäktige	177,0	214,1	223,7	219,3	9,6
Kommunrevision	3,3	3,3	3,6	3,6	0,3
Överförmyndarnämnd	11,2	12,2	12,2	12,2	0,0
Valnämnd	1,3	1,8	1,7	1,7	-0,1
Summa	7 063,7	7 461,1	7 442,4	7 435,6	-18,7
Intäktsfinansierad verksamhet					
Styrelse för Västerås Stad Vård och Omsorg	22,6	9,1	-4,0	0,5	13,1
Styrelse för Konsult och Service	1,9	1,2	1,0	1,0	0,2
Fastighetsnämnd, exkl exploatering	13,1	8,9	8,5	8,5	0,4
Fastighetsnämnd exploatering	65,2	143,9	4,3	79,3	139,6
Fastighetsnämnd jämförelsestörande poster	171,8	164,6	0,0	24,0	164,6
Teknisk produktionsstyrelse	9,2	1,4	0,0	1,0	1,4
Summa	283,8	329,1	9,8	114,3	319,3
Totalt styrelser och nämnder	6 779,9	7 132,0	7 432,6	7 321,3	300,6
Centralt finansierad verksamhet					
Mälardalens brand- o räddningsförbund	71,6	75,0	75,0	75,0	0,0
Pensionsavstämning, avkastningskrav m.m.	-47,0	-63,4	-57,5	-54,0	5,9
Justering ränteposter externt/internt	-61,0	-59,0	-58,4	-60,0	0,6
Utbetalda pensioner	169,2	162,6	184,5	161,0	21,9
Avstämning PO-pålägg o semesterlöneskuld	6,2	-5,2	1,5	5,9	6,7
KS Kommungemensam reserv	0,2	0,0	5,5	0,0	5,5
Social resursfond	3,9	2,8	0,0	2,8	-2,8
Avsättning Miljösuld	87,2	10,2	0,0	0,0	-10,2
Underhåll djuphamn	0,2	0,0	3,3	3,3	3,3
Central lönepott	6,0	0,0	2,0	0,0	2,0
Slutreglering Citybanan	0,0	0,0	0,0	-6,6	0,0
Merkostnad flykting	55,4	39,7	42,2	41,8	2,5
Försäkringsersättningar	0,0	-4,5	0,0	0,0	4,5
Ökat bostadsbyggande	0,0	8,3	-8,0	-16,7	-16,3
Summa	291,9	166,5	190,1	152,5	23,6
TOTALT inkl. reavinster	7 071,8	7 298,5	7 622,7	7 473,8	324,2

Av enheterna och nämnderna uppvisar det flesta ett positivt resultat för verksamhetsåret 2017 jämfört med budget. Verksamhetens nettokostnader understiger budget med 324 Mnkr, inklusive reavinster på 164 Mnkr samt resultat i exploateringsverksamheten på 144 Mnkr. De anslagsfinansierade verksamheterna redovisar en negativ budgetavvikelse med -19 Mnkr medan de intäktsfinansierade verksamheterna redovisar en positiv avvikelse med +319 Mnkr

År 2016 påverkades stadens resultat av ökade avsättningar för miljöskuld på 87 Mnkr, i år är den endast 10 Mnkr. Även merkostnaderna till följd av flyktingmottagandet var högre 2016 än 2017 (55 Mnkr jämfört med 40 Mnkr).

Vi refererar nedan från nämndernas kommentarer avseende resultatuppföljning. Följande fyra redovisar negativa budgetavvikelser:

- ▶ Individ- och familjenämnden -31,5 Mnkr. Orsaken till de stora avvikelserna hänförs främst till höga externa vårdkostnader inom missbruk samt våld i nära relationer och då främst kostnader för skyddsboenden. Inom missbruk har det varit höga externa boendekostnader, främst på grund av stopp i boendekedjan samt avsaknaden av egna lågröskelboenden samt mer kostnadskrävande vårdinsatser och höga kostnader med anledning av tvångsvårdslagstiftningen. Nämnden har även haft svårigheter i att rekrytera socialsekreterare främst inom barn och ungdom samt till mottagningen vilket har medfört till höga kostnader för inhyrda konsulter.
- ▶ Grundskolenämnden -7,5 Mnkr. Största delen av underskottet avser underskott i tilldelningen på grund av fler elever i kommunala och fristående skolor än budgetram -5,8 Mnkr. Underskott har även uppstått hos den kommunala utföraren främst i grundskolans år 7-9.
- ▶ Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnd – 9,5 Mnkr. Nämnden har ett överskott avseende tilldelningsekonomi på totalt +6,2 Mnkr där exempelvis gymnasieskolan har ett överskott medan vuxenutbildning har ett underskott. Den kommunala huvudmannen har ett totalt underskott på -15,7 Mnkr och det är både de kommunala gymnasie- och gymnasiesärskolorna samt kommunal vuxen- och YH-utbildning som visar underskott. Rammedel har tillskjutits 2018 för att kompensera för ökat elevantal i tilldelningen och även möjliggöra ytterligare satsningar i yrkesvux.
- ▶ Nämnden för personer med funktionsnedsättning – 8,3 Mnkr. Underskottet förklaras främst av större underskott inom verksamhetsgrenen Insatser med stöd av LSS vilket beror på främst ökade kostnader för personlig assistans. Detta beror på att så väl antal personer som antal timmar har ökat. Även verksamheterna korttidsvistelse, avlösarservice, daglig verksamhet samt bostad för vuxna visar negativa avvikelser.

Följande redovisar de största positiva budgetavvikelserna:

- ▶ Teknisk nämnd +8,1 Mnkr, förklaras bland annat av lägre kostnader för kollektivtrafik, lägre kostnader för snöröjning och positivt resultat i parkeringsverksamheten. Dock har park och fritidsverksamheten kostat mer än budget då skötsel av de centrala delarna av Västerås har kostat mer än budget.
- ▶ Byggnadsnämnden +9,0 Mnkr, vilket förklaras av främst större bygglovsintäkter än budgeterat.
- ▶ Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige +9,6 Mnkr, avser främst förskjutningar i tidsplanen för vissa strategiska projekt samt tillfälligt vakanta tjänster inom förvaltningen.

Vi har granskat intäkter och bidrag analytiskt i förhållande till budget och föregående år. Beslut och beräkningar är avstämda mot underlag och vi har tagit stickprov på väsentliga intäktsposter.

Väsentliga kostnader har granskats analytiskt genom uppföljning mot budget, föregående år samt stickprovskontroll mot underlag. Kostnader för reparation och underhåll samt köp av verksamhet och entreprenad har granskats. Vår granskning har inte föranlett några väsentliga avvikelser.

Manuella bokföringsorder upprättas av respektive förvaltningsekonom. Centralt görs inga rutinmässiga kontroller av manuella bokföringsorder i samband med bokslut utan respektive nämnd ansvarar för att detta arbete utförs korrekt. Vi har tagit ett antal stickprov på manuella bokföringsorder och noterat att flera saknar hänvisning till originalhandling, avtal eller dylikt. I fler fall avser underlaget endast utdrag från huvudboken. Vi rekommenderar att rutinen ses över.

Det är viktigt att kommunledningen fortsatt gör kontinuerliga kontroller av att åtgärdsplanerna är effektiva och efterföljs för att hålla kostnadsutvecklingen under kontroll.

De väsentliga volymavvikelserna mot budget inom några nämnder reser frågan om budgetprocessen på ett relevant sätt fångar upp och beaktar volymförändringar.

6. Balansräkningen

Balansräkningen har granskats utifrån följsamhet mot lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

6.1. Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Det bokförda värdet har ökat med 137 Mnkr och uppgår till 3 554 Mnkr (3 417 Mnkr). Årets investeringar uppgår till 282 Mnkr (376 Mnkr) samt försäljningar till 55 Mnkr (48 Mnkr).

För investeringar totalt var investeringsramen i budgeten var 1 088 Mnkr (754,5 Mnkr) varav merparten finns inom mark, byggnader och tekniska anläggningar. Av fullmäktige beslutad ram har endast nyttjats med 50 % vilket är att jämföra med att investeringsramen utgår från att i genomsnitt 70 % av de planerade investeringarna genomförs under året. Orsaken är framför allt försenade detaljplaner, överklagade planer och upphandlingar och ny inriktning från berörda verksamheter. Det är bland annat följande objekt som har blivit försenade nya förskolor, ombyggnad av skolor, idrottsfastigheter, hamnen, bostäder och övriga investeringar.

Staden har under många år inte utnyttjat investeringsramen och 2017 är inget undantag. Detta kan bli ett problem i framtiden då staden bygger upp ett stort behov av stora investeringar som är likviditetskrävande och de investeringar som är beviljade i investeringsbudgeten 2017 förväntas att bli genomförda fram till 2019.

Större investeringarna under året (Mnkr):

- ▶ Lögarängsbadet 98,6
- ▶ Gryta demensboende 76,6
- ▶ Beläggningsunderhåll 40,2
- ▶ Önsta förskola 27,1
- ▶ Önsta idrottshall 20,9
- ▶ Hamnen 19,7

Resultatet från försäljningar av fastigheter uppgår till 164,6 Mnkr varav reavinster från tomträtter stod för 149,1 Mnkr. Tomträtter har ett lågt bokfört värde och skapar därför höga realisationsvinster. Under år 2015 beslutade kommunfullmäktige om nytt friköpspris för småhustomter som skulle börja gälla från och med år 2016 vilket föregående år medförde ett större antal friköp. Det återstår nu totalt ca 2 900 tomträtter.

Staden tillämpar komponentavskrivningar från år 2015 på nya investeringar enligt RKR 11.4.

6.2. Maskiner och inventarier

Maskiner och inventarier redovisas till ett värde av 153 Mnkr (157 Mnkr). Årets investeringar uppgår till 60 Mnkr (62 Mnkr) och utrangeringar och försäljningar till 24 Mnkr (18 Mnkr).

Vi har granskat aktiveringar, avyttringar, och avskrivningar. Vår bedömning är att avskrivningstiderna i stort följer rekommenderade riktlinjer från Rådet för kommunal redovisning och stadens redovisningsprinciper. Vi har även granskat balans- och rörelsetillhörighet. En analys har gjorts av resultatkonton för bokföring av förbrukningsinventarier. Det finns inga väsentliga anmärkningar.

6.3. Lager och förråd

Exploateringsverksamheten inom fastighetsnämnden redovisas i enlighet med reglerna om successiv vinstavräkning. Det innebär att resultatet av exploateringsprojekt till fast pris redovisas i takt med att arbetet utförs. Vid beräkning av upparbetad vinst beräknas färdigställandegraden för varje enskilt projekt som nedlagda kostnader per balansdagen i relation till totalt beräknade kostnader för att fullgöra uppdraget. Skillnaden mellan redovisad intäkt och fakturerade belopp redovisas som övrig fordran eller skuld i balansräkningen. Om projekt beräknas gå med förlust redovisas förlusten till sin helhet så snart den befaras. Detta följer rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning, vilket är samma redovisningsprinciper som tillämpades föregående år.

Fastighetsnämnden har ännu inte tillgång till systemstöd för den successiva vinstavräkningen och de tidigare utvecklingsarbetena har lagts på is i samband med att projektuppföljningssystem är under upphandling. Detta har medfört att successiv vinstavräkning har beräknats manuellt med stöd av excel. I ett större excel ark har samtliga pågående exploateringsprojekt, 92 stycken, lagts upp med uppgift om respektive projekts totala kalkyl, nedlagda kostnader 171231, bokförda intäkter 171231 (fakturerings), eventuella korrigeringar av täckningsbidrag beroende på i vilket skede projektet befinner sig i samt anskaffningsvärde på investeringar som tagits i bruk 171231 och som ska vara kvar i stadens ägo. Med de uppgifterna som grund har upparbetade ej fakturerade intäkter beräknats i bokslutet. Under året har det varit en markant ökning varför upparbetade kostnader ökat, vilket medfört en resultat effekt på 63 Mnkr. För de projekt som finns en risk kopplad till eller som bedöms vara förlustprojekt redovisas kostnaderna löpande dvs. successiv vinstavräkning tillämpas inte. För närvarande redovisas 20 projekt med löpande redovisning.

6.4. Övriga materiella anläggningstillgångar, pågående investeringar/exploateringar

Pågående projekt har redovisats med 434 Mnkr (198 Mnkr). Granskning har gjorts av årets förändring samt uppföljning av gjorda aktiveringar. Vi har genomfört avstämningar mellan ekonomisystemet och anläggningsregistret. Vi har även granskat att avskrivningar sker på ett korrekt sätt och vi har noterat att avskrivningstiderna följer rekommenderade riktlinjer från Rådet för kommunal redovisning. Aktiverad utgift skrivs av månaden efter inköp eller

aktivering. Årets försäljningar av mark och byggnader har granskats. Granskning av färdigställda anläggningstillgångar har genom stickprov granskats mot fakturaunderlag. Granskningen har inte föranlett några anmärkningar.

6.5. Finansiella anläggningstillgångar

Finansiella anläggningstillgångar redovisas till ett värde av 8 905 Mnkr (8 408 Mnkr).

Balansposten består av aktier och andelar i dotter- och intressebolag 1 770 Mnkr (1 770 Mnkr), obligationer 0,1 Mnkr (0,1 Mnkr), långfristiga fordringar 7 050 Mnkr (6 562 Mnkr) samt bostadsrätter och grundfondskapital 84,5 Mnkr (76,8 Mnkr). Vår notering från tidigare år kvarstår. Det finns ingen rutin för värdering av dotter- och intressebolagen. Vi rekommenderar att en sådan upprättas.

6.6. Kortfristiga fordringar

Kortfristiga fordringar redovisas med 2 846 Mnkr (3 136 Mnkr). Den största posten avser utlåning till kommunala bolag och står för 76 % (78%) av den totala fordran. Bolagen lånar från staden istället för hos externa låntagare.

Huvudbokskonton kopplade till kundfordringar har stämts av mot reskontror utan väsentlig anmärkning. Vi har även granskat reserveringar av osäkra kundfordringar och bedömt att det inte finns behov av ytterligare reserveringar.

Inga väsentliga noteringar har framkommit i granskningen.

6.7. Kortfristiga placeringar

Kortfristiga placeringar redovisas med 611 Mnkr (579 Mnkr) och består av pensionsmedelsförvaltning och fonder. Balansposten avser placeringar i främst räntefonder, obligationsfonder och aktiefonder. Underlag för väsentliga poster är avstämmda mot externa underlag för att verifiera existens och värdering.

Inga väsentliga noteringar har framkommit i granskningen.

6.8. Kassa och bank

Kassa och bank har ökat från 1 547 Mnkr till 1 804 Mnkr i år. Avstämning av likvida medel har skett mot kontoutdrag från bank och postgiro samt mot engagemangsbesked. Rutiner för månatliga avstämningar avseende likvida medel finns. Granskning har även skett av att årets ränteintäkter periodiserats korrekt.

Det totala kassaflödet är i år positivt med 289 Mnkr jämfört med negativt föregående år med - 83 Mnkr. Den löpande verksamheten bidrar till större positivt kassaflöde i år jämfört med föregående år.

Inga väsentliga noteringar har framkommit i granskningen.

6.9. Avsättningar

Pensionsförpliktelser intjänade från och med år 1998 redovisas som avsättning i balansräkningen, medan pensionsförpliktelser intjänade före år 1998 redovisas som Ansvars-

förbindelse. Redovisningen sker i enlighet med den kommunala redovisningslagen och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer.

Skulden per 31 december är framräknad av KPA AB. Särskild löneskatt på 24,26 % är inkluderad i beloppet. Avsättningar för pensioner redovisas med 391 Mnkr (360 Mnkr) och inkluderar löneskatt på 76 Mnkr (70 Mnkr). Vi har stämt av redovisade belopp mot beräkningsbilagor och underlag. Granskningen har gjorts utan väsentliga noteringar.

Aktualiseringsgraden för staden uppgår till 94,4 % (73,1 %). Aktualiseringsgraden är markant högre jämfört med föregående år vilket är positivt.

Avsättningen för medfinansieringen av Mälarleden är på samma nivå som föregående år 75,9 Mnkr. Fortfarande har ingen utbetalning skett. En miljöprovning pågår fortfarande och kan få till följd att tidpunkten för utbetalningen skjuts framåt.

Uppbokad miljöskuld uppgår totalt till 141,5 Mnkr (156 Mnkr), och avser följande 54,3 Mnkr (55,2 Mnkr) för deponier, 70,5 Mnkr (79,1 Mnkr) för hamnen, 0 Mnkr (5,0 Mnkr) Lögarängen, 5,8 Mnkr (5,8 Mnkr) för Fiskväg Turbinbron och 10,9 Mnkr (10,9 Mnkr) för Fiskväg Falkenbergsska.

Förändringen på miljöavsättningen ligger då främst på hamnen där avsättningen har tagits i anspråk till kostnader som uppstått under 2017 som är högre än den ökade avsättningen som har skett. Även avsättning för Lögarängen har minskat då det projekt som avsättningen avsåg är avslutad.

Ingen ny provning har skett för avsättningen för deponi då staden inväntar en extern provning.

6.10. Långfristiga skulder

Långfristiga skulder redovisas till ett belopp om 5 466 Mnkr (5 263 Mnkr), vilket främst avser lån från banker och låneinstitut. Av redovisade skulder avser 5 394 Mnkr (5 130 Mnkr) upplåning för vidare utlåning till stadens bolag. Skulder i utländsk valuta är terminssäkrade och redovisas till terminssäkrad kurs i bokslutet. Av den totala checkkrediten på 550 Mnkr är inget utnyttjat vid bokslutstidpunkten. Inga kreditlöften är heller utnyttjade (2 000 Mnkr) (liksom föregående år). Outnyttjad del hos Europeiska Investeringsbanken (EIB) uppgår till 1 500 Mnkr av låneramen på 1 800 Mnkr, även det är som föregående år.

Vi har stämt av skuldposterna mot underlag och engagemangsbesked och granskat att den kortfristiga delen hanterats korrekt. Några väsentliga noteringar har inte framkommit i granskningen.

6.11. Kortfristiga skulder

Kortfristiga skulder redovisas med ett belopp om 5 420 Mnkr (5 330 Mnkr). Väsentliga poster är kortfristig skuld avseende certifikatlån på den svenska marknaden på 1 949 Mnkr (2 404 Mnkr), certifikatlån på den europeiska marknaden 888 Mnkr (661 Mnkr), MTN obligationslån 1 125 Mnkr (900 Mnkr), leverantörsskulder på 373 Mnkr (301 Mnkr) samt semesterlöneskulder på 242 Mnkr (246 Mnkr). Förändringen jämfört med föregående år avser främst ökade certifikatlån.

Staden har en kvarvarande skuld avseende Citybanan på 6,6 Mnkr som borde ha reglerats i bokslutet mot resultatet under 2017 vilket inte har skett, det kommer att ske under 2018.

Vi har utfört en åldersanalys på leverantörsskulderna i syfte att säkerställa att staden inte har gamla oreglerade skulder som uppgår till väsentliga belopp. Inga anmärkningsvärda belopp har noterats i åldersanalysen.

En dataanalys har gjorts på stadens lönekostnader för hela året. Vår uppföljning innefattar bland annat att lönekostnaderna har redovisats rätt under året och att transaktionerna har redovisats via banken. Vi har även granskat att sociala avgifter och källskatt betalas och redovisas enligt gällande regelverk. Semesterlöne- och övertidsskuld är avstämd mot underlag från lönesystemet.

Granskning har även gjorts av att momsredovisning har betalats i rätt tid med rätt belopp.

Övriga större poster avseende interimsskulder har granskats mot verifierade underlag. Några avvikelser har inte noterats.

6.12. Ansvarsförbindelser och ställda säkerheter

Borgensansvar uppgår till 230 Mnkr (240 Mnkr) och avser främst bostadslån utan pantbrevs säkerhet.

Ansvarsförbindelser uppgår till 2 575 Mnkr (2 654 Mnkr) och avser ansvar för intjänade pensionsförmåner fram till år 1998. Vi bedömer att posterna är korrekt redovisade. Beloppet har stämts av mot underlag från KPA utan anmärkning. I beloppen ingår särskild löneskatt på 24,26 % som har kontrollräknats utan anmärkning. Särskilda pensionsåtaganden uppgår till 8,5 Mnkr (8,3 Mnkr). Staden har även ett miljöåtagande som beräknats utifrån bästa uppskattning även om osäkerhet föreligger om det slutliga utfallet. Vidare har man också ett åläggande att betala ett årligt driftbidrag på 15 Mnkr till Kokpunkten i 25 år, ingen förändring mot föregående år.

Redovisade ansvarsförbindelser och ställda säkerheter har avstämts mot underlag utan anmärkning.

Balans- och resultaträkning bedöms ge en rättvisande bild av stadens ekonomiska resultat för 2017 och ställning per 31 december 2017. Granskningen har inte föranlett några anmärkningar förutom vad som noterats ovan.

7. Kassaflödesanalys

Stadens kassaflödesanalys är upprättad i enlighet med rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Vi har granskat att kassaflödesanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen. Granskningen har inte föranlett några anmärkningar.

8. Tilläggsupplysningar

Redovisningsprinciper

Kommunen följer god redovisningssed och tillämpar de rekommendationer som ges ut av Rådet för kommunal redovisning (RKR). Redovisningsprinciperna är i stort detsamma som föregående år.

9. Granskning av årsredovisning

Stadens årsredovisning är i stora delar strukturerad i enlighet med gällande lagar och rekommendationer. Uppföljning av intern kontroll redovisas för kommunstyrelsen i samband med bokslutet. Årsredovisningen innehåller uppföljning av de fyra strategiska utvecklingsområdena och de tre finansiella målen på ett överskådligt sätt.

Underlag med relevanta nyckeltal finns numera i bolagens koncernstyrningsrapporter som upprättas. Dessa ger en ökad och förbättrad information om stadens koncernbolag.

10. Granskning av sammanställd redovisning

Enligt Kommunallagen åläggs kommunstyrelsen att ha kontroll över den verksamhet som bedrivs i kommunala bolag. I denna tillsyn ligger i första hand att följa de kommunala bolagens ekonomiska ställning samt att följa hur bolagen tillgodoser det kommunala ändamålet med verksamheter och övriga direktiv som uppställts för verksamheten.

Den sammanställda redovisningen upprättas enligt lagen om kommunal redovisning kap 8 och Rådets för kommunal redovisning rekommendation nr 8 och utformas enligt god redovisningssed. Den sammanställda redovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Med förvärvsmetoden menas att vid förvärvstillfället förvärvat eget kapital i de kommunala bolagen eliminerats, varefter intjänat kapital har räknats in i koncernens egna kapital.

Den proportionella konsolideringen betyder att de kommunala bolagen som inte är helägda tas med till andelen ägda andelar i koncernredovisningen. Transaktioner mellan bolagen och staden har eliminerats. Obeskattade reserver har efter avdrag för latent skatt hänförs till eget kapital. Interna mellanhavanden har eliminerats. Den sammanställda redovisningen omfattar resultat- och balansräkning, finansieringsanalys samt en beskrivning av de ingående bolagen. Till sammanställningen finns även noter bifogade till väsentliga poster.

Den sammanställda redovisning omfattar Västerås stad samt de företag där staden har ett röstetal som överstiger 20 % direkt eller indirekt. De största bolagen är Mälarenergi AB och Bostads AB Mimer, Västerås Flygplats AB och Västerås Strategiska Fastigheter AB. Av kommunförbunden ingår Teater Västmanland, Västmanlandsmusiken, VafabMiljö kommunalförbund och Mälardalens Brand- och Räddningsförbund.

Staden tillämpar komponentavskrivning på nya investeringar från 2015 enligt RKR 11.4 medan bolagen tillämpar principen på alla investeringar fullt ut.

Koncernens resultat före extraordinära poster uppgår till 878 Mnkr (680 Mnkr).

I december 2015 tog kommunfullmäktige beslut om att bilda ett koncernbolag för Västerås stads helägda bolag. Västerås Stadshus AB är koncernmoder för alla helägda bolag i Västerås stad såsom Mälarenergi AB, Bostads AB Mimer, Västerås stads strategiska fastigheter AB, Nya Västerås Flygplats AB, Västerås Marknads och näringslivsaktiebolag och Västerås Parkerings AB. Bolagets syfte är att ha uppsikt över dotterbolagens verksamheter, tillvarata de möjligheter till samverkan och effektivisering på affärsmässiga grund samt möjliggöra resultatutjämnning inom koncernen.

För 2017 uppgår moderbolaget Västerås Stadshus ABs resultat efter finansiella poster till 52,7 Mnkr (-11,1 Mnkr). Merparten av resultatet utgörs av utdelning från Mälarenergi. Koncernens resultat efter finansiella poster uppgår till 332 Mnkr (281 Mnkr) och resultatökningen beror främst på höjda priser för värme, vatten, elnät, ökade energivolymer, ökade hyresintäkter samt en försäljning av fastighet. Mälarenergi AB står 75 % av koncernens omsättning och Bostads AB Mimer för 22 % av omsättningen.

Nya Västerås Flygplats AB bedriver flygplatsverksamheten och dess resultat efter finansiella poster uppgår till -30,6 Mnkr (-54,8 Mnkr). Nettoomsättningen är 18,5 Mnkr (16,8 Mnkr). Flygplatsen ekonomiska situation är fortsatt ansträngd. Verksamheten har bedrivits i nuvarande bolag sedan den 6 april 2016 vilket medför att resultaten mellan åren inte är direkt jämförbara eftersom bolaget omstrukturerats under 2015-2016. Från och med 2017 avses helårsresultatet Nya Västerås flygplats AB. Bolaget har under 2017 haft en positiv kostnadsutveckling och resultatet har förbättrats. 2019 ska bolaget enligt plan redovisa ett resultat som är bättre än -20 Mnkr och från och med 2025 ska bolaget kunna bedrivas på affärs-mässiga grunder. En förutsättning för detta är att effektivisera organisationen för att kunna utveckla kommersiellt flyg och fraktflyg.

Mälarenergi ABs resultat efter finansiella poster uppgick till 290 Mnkr (273 Mnkr). Nettoomsättningen uppgick till 3 130 Mnkr (3 070 Mnkr) och har ökat med 2 %. Ökningen är hänförlig till höjning av avgifter för värme, vatten, elnät samt ökade sålda energivolymer. Effektiviseringar inom koncernen har bidragit med effekter motsvarande 36 Mnkr. Investeringarna uppgick till 877 Mnkr (649 Mnkr). Under 2017 har ett antal projekt genomförts och viktiga beslut togs exempelvis genomförande av förnyelse etapp 2, Block 7, nedstängning av panna 4 och ingå som delägare i Vattenkraftens Miljöfond AB.

Bostads AB Mimers resultat efter finansiella poster uppgick till 80,2 Mnkr (76,6 Mnkr), inklusive reavinster på 0,0 Mnkr (2,0 Mnkr) från fastighetsförsäljningar. Nettoomsättningen uppgick till 899 Mnkr (862 Mnkr). Investeringarnivån uppgick till 675 Mnkr (806 Mnkr). Under 2017 har 287 lägenheter färdigställts och 453 lägenheter har haft produktionsstart. Under året förmedlade Mimer 1 000 lägenheter och utöver dessa lämnades 75 lägenheter till samverkansavtal med Västerås stad. Efterfrågan på bostäder är fortsatt stor och mimer hade i slutet av året 53 000 personer i bostadskön, varav 12 500 var aktivt sökande.

Västerås stads strategiska fastigheter ABs resultat efter finansiella poster uppgick till 11,4 Mnkr (9,2 Mnkr). Bolagets resultatförändring förklaras av en skuld som uppkommit för miljösanering av Gasklockan 10, reavinst vid avyttring av fastighet samt lägre kostnader för planerat underhåll. Årets investeringar uppgår till 1,8 Mnkr (13,3 Mnkr). Styrelsen har arbetat fram en strategi för bolagens fastighetsinnehav och i och med det gjort en översyn av de fastigheter bolaget äger och konstaterat att alla inte har ett strategiskt syfte vilket har ger möjligheter för avyttringar såsom försäljningen av Fastighetsaktiebolaget Elledningen.

Västerås Marknads- och Näringslivsaktiebolag resultat efter finansiella poster uppgick till -16,7 Mnkr (-12 Mnkr). Omsättningen uppgick till 30,4 Mnkr (31,7Mnkr).

Mälarhamnar AB:s resultat efter finansiella poster uppgick till 17,9 Mnkr (7,5 Mnkr). Omsättningen uppgick till 124,1 Mnkr (111,4 Mnkr). Under 2017 uppgick fartygsanlöpen till 745 (677) medan rörelsen kostnader ligger, trots omsättningsökningen, på samma nivå som 2016. Årets investeringar uppgår till 4,7 Mnkr (9,4 Mnkr).

Kassaflödet för koncernen avseende år 2017 är positivt då likvida medel vid årets början uppgick till 2 248 Mnkr jämfört med 2 499 Mnkr vid årets slut.

Vi har granskat den upprättade sammanställda redovisningen och vi har inte noterat några väsentliga fel.

Den sammanställda redovisningen har upprättats på ett tillfredsställande sätt. Vi har inte noterat några väsentliga felaktigheter. Den bedöms ge en rättvisande bild över resultat och ekonomisk ställning för Västerås stads kommunkoncern för 2017.

Västerås den 26 mars 2018

Mikael Sjölander
Auktoriserad revisor

Anders Pålhed
Auktoriserad revisor

Mia Keränen Larsson
Auktoriserad revisor